

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ЗБАЛАНСОВАНОГО (СТАЛОГО) РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Пічкур Н. В.

Центр екологічної культури у Запоріжжі

Економічною основою сталого розвитку села, що сприяє створенню екологічно безпечних, комфортних та привабливих територій життєдіяльності для нинішніх селян та залученню нових мешканців, може слугувати органічне виробництво, орієнтоване як на міжнародні ринки, так і на внутрішнього покупця. Але серед чинників, що стримують успіх розвитку цього стратегічного для України напрямку, є недостатність професійно підготовлених кадрів, навчальних програм, методологічних матеріалів та посібників, дослідних ділянок та інших компонентів системної діяльності, яка має забезпечити науково-практичний супровід сільгоспвиробників, надати кваліфіковану підтримку з ведення присадибних господарств місцевим мешканцям, сприятиме популяризації здорового способу життя та покращенню екологічного стану навколишнього природного середовища, створенню внутрішнього ринку органічної продукції.

Дослідженню питань створення методологічних засад екологізації економіки країни в цілому, дорадчої діяльності та підготовки кадрів приділяється увага багатьох науковців [1, 2, 3, 4, 5, 6]. Водночас створення науково-практичного підґрунтя розвитку саме органічного виробництва є нині не тільки новим і актуальним напрямом наукової діяльності, але й потребує невідкладного широкого втілення в регіонах України.

Метою досліджень є пошук практичних рішень сталого розвитку економічної та соціальної сфери сільських територій

засобами створення інституційної основи розвитку органічного виробництва й екологічної просвіти власників присадибних господарств в регіонах України.

Недостатність кваліфікованих професійних кадрів у сфері органічного виробництва та, відповідно, науково-дослідницького та фахового консалтингового супроводу призвела до низького рівня обізнаності сільгоспвиробників і операторів продовольчого ринку про технології, переваги, вимоги органічного виробництва та існуючі можливості й перспективи.

Низька поінформованість населення в регіонах щодо позитивного впливу споживання органічної продукції на здоров'я дорослих і дітей, поліпшення екологічного стану середовища існування за рахунок впровадження технологій органічного виробництва стримує попит внутрішнього споживача на органічну продукцію, не спонукає використовувати екологічно безпечні технології у власних господарствах, що створює певні проблеми також і органічним сільгоспвиробникам, які межують з ними.

В регіонах відсутня системна діяльність з підготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері виробництва та збуту органічної продукції (агрономів, технологів, економістів, менеджерів, маркетологів, інженерів та інших), обміну досвідом, налагодження партнерства.

Недостатня кількість або взагалі відсутні дослідницькі ділянки для науково-практичної діяльності з вивчення, адаптації до природно-кліматичних умов технологій органічного виробництва та отримання практичних навичок їх застосування на певних територіях, тестування та консультації з експлуатації і обслуговування спеціальної сільгосптехніки та обладнання тощо. Зазначені проблеми унеможливають професійний супровід сільгоспвиробників та окремих господарів.

Отже, зацікавлені сільгоспвиробники змушені вивчати технології органічного виробництва на власному досвіді, зазнаючи втрати або взагалі відмовляючись від їх використання. Також відсутня системна інформаційна підтримка розвитку органічного ринку в Україні на регіональному та державному рівнях.

Як один з наслідків – дефіцит та висока ціна органічної продукції на внутрішньому ринку, що викликає низку системних проблем.

Тому створення стійкого підґрунтя екологізації національної економіки та широкого поширення науково-практичних знань і навичок органічного виробництва в регіонах країни є суттєвим вкладом в стратегічний розвиток сучасної України.

Вагомим внеском у вирішенні зазначених проблем, в тому числі питань покращення здоров'я населення, екологічної безпеки,

економічної спроможності є започаткування інституційної основи становлення органічного виробництва – важливої умови стійкого збалансованого розвитку територій. Практичним рішенням буде створення в кожному регіоні Мережі інформаційно-консультаційних центрів (ІКЦ) на базі аграрних коледжів, які мають об'єднуватися у своїй діяльності регіональними Центрами органічного (природного) землеробства, створеними у аграрних вищих навчальних закладах відповідних областей.

Наступні кроки – це затвердження Наказу керівництва відповідного регіонального аграрного вишу про створення, структуру Мережі ІКЦ розвитку органічного виробництва, виділення земельних ділянок та інших ресурсів учбових закладів для забезпечення учбової програми з підготовки фахівців в сфері органічного виробництва, організації науково-практичної діяльності тощо, затвердження Положення Мережі ІКЦ розвитку органічного виробництва та узгодження документів Мережі ІКЦ з органами місцевого самоврядування, Міністерством аграрної політики та продовольства України, МОУ, НААНУ.

Серед основних завдань Мережі інформаційно-консультаційних центрів забезпечення учбового процесу з підготовки фахівців у сфері органік, насамперед серед студентів коледжів, створення інформаційно-технічної бази, інформування та проведення заходів (семінарів, презентацій, круглих столів, консультацій, днів поля тощо) для широкого кола сільгоспвиробників та місцевих мешканців в регіонах, здійснення дослідницької діяльності, науково-практичного супроводу та консультацій, організації заходів обміну досвідом та налагодження партнерських зв'язків (науковими закладами та експертами, вітчизняними та міжнародними органічними господарствами і операторами органічного ринку, місцевими осередками Клубів органічного виробництва та іншими організаціями екологічного спрямування тощо), організація інформаційної підтримки на місцевому рівні, грантової підтримки.

Висновки. Отже, створення у кожній області України на базі аграрних коледжів Мережі інформаційно-консультаційних центрів, об'єднаних регіональним Центром органічного (природного) землеробства, є реалістичне, з точки зору практичної реалізації у сучасних умовах, стійке системне утворення для втілення інноваційних екологічних досягнень, спрямованих на збалансований сталий розвиток територій, розвиток органічного виробництва, та заслуговує державної підтримки.

Література

1. Писаренко В. В. Місце дорадчих служб у розвитку органічного землеробства / В. В. Писаренко, О. О. Сєров // Збірник матеріалів IV Всеукраїнських Моргунівських читань із міжнародною участю, Полтавська державна аграрна академія. Полтава: Дивосвіт. – 2014. – С. 223.
2. Катан Л. І. Модернізація аграрної освіти в контексті інноваційного розвитку агроменеджерів / Л.І. Катан // Збірник матеріалів IV Всеукраїнських Моргунівських читань із міжнародною участю, Полтавська державна аграрна академія. Полтава: Дивосвіт. – 2014. – С. 412.
3. Безпарточний М. Г. Компетентнісний підхід як засіб формування якісної аграрної освіти / М.Г. Безпарточний // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний менеджмент збалансованого (сталого) природного агровиробництва, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет. – 2014. – С. 311.
4. Березіна Л. М. Екологічні проблеми підприємств АПК у системі екоосвіти /Л. М. Березіна // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний менеджмент збалансованого (сталого) природного агровиробництва, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет. - 2014. – С. 316.
5. Морозова О. С. Екологізація землекористування – умова виробництва екологічно-безпечної сільськогосподарської продукції / О. С. Морозова, Л. М. Грановська // Матеріали II екологічного форуму «Зелена економіка. Зелені інвестиції. Зелений туризм, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2014. – С. 147.
6. Купінець Л. Є. Науково-методичне обґрунтування екологізації національної економіки / Л. Є. Купінець // Матеріали II екологічного форуму «Зелена економіка. Зелені інвестиції. Зелений туризм, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2014. – С. 130.
7. Пічкур Н. В. Динаміка зростання органічного ринку в Україні і світі /Н. В. Пічкур. За матеріалами видань Федерації органічного руху України, проекту «Розвиток органічного ринку в Україні», МАУОВ «БІОЛан Україна» // Аграрний бюлетень (електронне інформаційне видання) №12 (33) 2014. – С.15. Режим доступу: <http://ab.org.ua/wp-content/uploads/2014/07/AB-33.pdf>